

УДК 37.016:81'25:791.43

Тарасенко Єлизавета Олександрівна  
учениця 10 класу  
Політехнічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

Дорошенко Людмила Володимирівна  
вчитель англійської  
Політехнічного ліцею НТУУ «КПІ» м. Києва

## КІНОПЕРЕКЛАД: ВИКЛИКИ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДАЧА ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ НА ОСНОВІ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ ТА СЕРІАЛІВ

**Анотація.** У роботі досліджено особливості кіноперекладу як різновиду аудіовізуального перекладу, а також визначено основні проблеми, що виникають під час перекладу англomовних фільмів і серіалів українською мовою. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі якісного перекладу в умовах глобалізації та необхідністю забезпечення доступу до іншомовного медіаконтенту рідною мовою. У теоретичній частині розглянуто види перекладу, специфіку кіноперекладу, а також методи передачі власних назв і фільмонімів. У практичній частині здійснено аналіз перекладу назв фільмів, власних назв у межах кінематографічного всесвіту Marvel та окремих сцен із фільмів із застосуванням стратегій доместикації та форенізації. Виявлено типові перекладацькі помилки, пов'язані з буквальністю, недостатньою адаптацією культурних реалій та ігноруванням контексту. У результаті дослідження визначено чинники, що впливають на якість кіноперекладу, та запропоновано рекомендації щодо їх подолання. Практична значущість роботи полягає у можливості використання її результатів для підвищення якості перекладу аудіовізуального контенту та формування ефективних перекладацьких стратегій.

**Ключові слова:** кінопереклад; аудіовізуальний переклад; перекладацькі стратегії; культурні реалії; перекладацькі помилки; адаптація, якість перекладу

### 1. ВСТУП

Кіноіндустрія постійно розвивається у всьому світі, багато країн створюють свої власні фільми і відповідно зростає потреба в якісному перекладі. Особливо необхідним якісний переклад є сьогодні, у час війни, коли мова є однією з найважливіших ознак нації і було б чудово, якщо кожен мав можливість споживати будь-який контент своєю рідною мовою.

Однією з найактивніших аудиторій, яка споживає іншомовний медіаконтент, зокрема й дивиться закордонні фільми, є підлітки. Іноді відсутність якісного українського перекладу змушує їх звертатись до російськомовних джерел, що лише послаблює зв'язок з рідною мовою. Також досить багато людей, котрі переглядають фільми мовою оригіналу, повертаючись до українського перекладу іноді помічають велику різницю між варіантом перекладу та оригіналом, такі як: втрата сенсу через неякісно зроблену локалізацію, різні контекстуальні втрати, зумовлені мовними та культурними особливостями обох мов. Це часто призводить, до ще більшого віддалення від рідної мови.

**Метою** даного дослідження є визначення причин неточного перекладу, зокрема й кіноперекладу, і запропонувати шляхи їх подолання. Для реалізації мети дослідження були поставлені наступні **завдання**: дослідити теоретичні аспекти перекладу та чинники, що впливають на його точність; виявити основні причини неточного перекладу в контексті культурних, лінгвістичних і стилістичних особливостей; порівняти переклад оригінальних назв фільмів та їх адаптацію для української аудиторії; показати приклади невдалих перекладацьких рішень і запропонувати їх вдосконалення; визначити ефективність використаних перекладацьких стратегій у конкретних прикладах; розглянути випадки перекладацьких помилок у фільмах і запропонувати шляхи їх виправлення.

## 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сьогодні, переклад є незамінною частиною нашого повсякденного життя, а приклади перекладу зустрічаються майже всюди. Існує безліч творів, які ми здатні прочитати лише завдяки перекладу. Він необхідний під час подорожей, як в аеропортах, так і в готелях, ресторанах, особливо у туристичних країнах. Лише завдячуючи перекладу можна затверджувати документи та укладати міжнародні договори. Читання закордонних статей, що дає можливість для розширення нашого сприйняття певної інформації, погляд на різні ситуації з різних точок зору, також було б неможливим без якісного та грамотного перекладу. Велика кількість закордонних програм, сайтів та ігор перекладаються, щоб люди могли розуміти їх зміст і були в змозі їх використовувати. До того ж, дуже часто внаслідок перекладу зарубіжних джерел, зокрема власних назв чи новостворених слів, до мови, якою робиться переклад, додається багато нових слів та висловів, деякі з них називають сленгом. [1].

Переклад відіграє важливу роль і в освітньому процесі, адже країни, що активно використовують міжнародну літературу, мають змогу навчатися за найкращими навчальними посібниками та книгами з усього світу. Це ж стосується кіноіндустрії. Оскільки США є лідером у виробництві фільмів, всі інші країни змушені перекладати англomовні фільми своїми мовами, щоб їхні громадяни могли їх переглядати і розуміти. Більшість фільмів, які ми дивимося, є американськими, і навіть наші улюблені фільми були б недоступні без перекладу [10].

Видів перекладу існує досить багато, як і можливих підходів. Будь-який матеріал можна перекласти по-різному: точно і вільно, у повному чи у скороченому варіанті, прямо, чи зробивши певні зміни. Існує багато критеріїв і факторів, від яких залежить вибір виду і стилю перекладу. До цих факторів належать наступні: тип тексту, мета перекладу, цільова аудиторія та вимоги до точності [6].

Художні твори (книги, поезія, фільми) потребують літературного перекладу, де важлива передача емоцій, стилю та атмосфери.

Технічні тексти (інструкції, мануали, технічні статті) вимагають технічного перекладу, де важлива точність термінології та зрозумілість.

Юридичні документи (контракти, закони) вимагають юридичного перекладу, що потребує точного відтворення юридичних термінів і формулювань

Якщо науково-технічний переклад (юридичний, технічний, медичний) переважно є точним і повним, то такі види перекладу, як літературний, локалізований, аудіовізуальний можуть містити багато змін в залежності від контексту, і можуть бути як точними, так і вільними, як повними, так і не повними [6].

Мета перекладу визначає його тип: якщо потрібно передати точну інформацію чи дані, застосовують прямий і точний переклад. Якщо ж необхідно адаптувати текст до іншої культури або врахувати мовні особливості, використовують вільний переклад або локалізацію. Коли завдання полягає в передачі емоцій, стилю чи творчої ідеї, найкраще застосовувати літературний вільний переклад..

Переклад також залежить від цільової аудиторії. Для професійної аудиторії (інженери, лікарі, науковці) потрібен переклад з акцентом на точність та використання спеціалізованої термінології. Для широкої аудиторії (читачі художньої літератури, глядачі фільмів) важливіше, щоб переклад був легким для розуміння і передавав загальний зміст і стиль.

Кінопереклад є одним з найпоширеніших видів перекладу. Існує безліч фільмів та серіалів, відомих есьому світу, які перекладають люди з різних країн, відповідно - люди, що володіють різними мовами. З огляду на те, що США є найпопулярнішим виробником фільмів і значна їх кількість знімається саме в англomовних країнах, оригінальною мовою більшості фільмів є англійська. І хоча ця мова є найрозповсюдженішою, знають її далеко не всі, відповідно багато людей не можуть переглядати фільми в оригіналі. Переклад - це єдиний спосіб зробити фільм зрозумілим для людей, незалежно від того, якою мовою вони розмовляють.

Особливо велике значення кінопереклад має сьогодні, під час війни. Мова є однією з найважливіших ознак нації і кожен має мати можливість споживати будь-який контент своєю рідною мовою. Напевно однією з найактивніших аудиторій, яка споживає іншомовний контент, зокрема й дивиться закордонні фільми та серіали, є підлітки. Іноді відсутність якісного українського перекладу змушує їх звертатись до російськомовних джерел, що лише послаблює зв'язок із рідною мовою. Також досить багато людей, котрі переглядають фільми мовою оригіналу, повертаючись до українського перекладу, помічають велику різницю між варіантом перекладу та оригіналом, як от: втрата сенсу через неякісно зроблену локалізацію, контекстуальні втрати, зумовлені мовними та культурними особливостями обох мов.

Варто зауважити, що фільми є художніми творами, де присутні багато метафор, ідіом, фразеологізмів, жаргонних висловів і тому їх неможливо перекласти дослівно. Також через різноманітність культур і мовних звичаїв існує багато висловів, котрі будуть незрозумілими людям навіть у перекладі. Для якісного кіноперекладу часто потрібно відхилитися від оригіналу, трансформувати певні частини мови, застосовувати локалізацію, шукати мовні та культурні еквіваленти. Варто зазначити що іноді культурна різниця може бути настільки великою, що підібрати відповідність просто неможливо, і перекладачам треба придумувати повністю новий варіант [3]. Технологічний розвиток робить процес кіноперекладу більш автоматизованим, штучний інтелект і програми полегшують синхронізацію і підбір потрібних еквівалентів. Однак, навіть зараз лише людина здатна врахувати всі тонкощі, культурні і мовні особливості перекладу.

Одним з найпоширеніших варіантів кіноперекладу є субтитри. Субтитри являють собою письмовий текст на екрані, що відтворює усну мову у фільмі. Субтитри дозволяють перекладати фільми будь-якою мовою, що робить їх універсальним способом передачі інформації. Однією з ключових особливостей субтитрів є необхідність їх синхронізації з відео. Відповідно через обмежений час переклад іноді потребує багато скорочень чи перефразувань, що також ускладнює процес здійснення перекладу.

Ще одним видом кіноперекладу є дублювання. Дублювання - це вид аудіовізуального перекладу, що передбачає повну заміну звукового супроводу оригінального відео на аудіо мовою перекладу. Під час дублювання усі репліки озвучуються мовою цільової аудиторії, до того ж, озвучення має синхронізуватися з рухами акторів на екрані. Тож окрім здійснення якісного перекладу, що включає збереження граматичного і контекстного змісту, підбирання влучних еквівалентів, локалізації, перекладачам також варто врахувати час, паузи, інтонації та емоції. Це може стати справжнім викликом. Метою тут є справити враження, що актори спілкуються мовою оригіналу [7, 9].

Переклад власних назв є однією з найскладніших задач для перекладачів. Якщо власна назва є часто вживаною, тобто для неї вже існує переклад, то варто скористатися ним. Якщо ж назва є маловідомою або новоствореною, то перекладачу потрібно самому шукати еквіваленти, що може зайняти досить багато часу та не є легким завданням, адже у більшості випадків їх не можна перекласти прямо. Існує декілька способів перекладу власних назв: транскрипція, транслітерація, калькування. Дані способи також можуть комбінуватись [4].

Транскрипція означає запис слова буквами кирилиці, при чому фокус зроблений на максимальне збереження оригінального звучання слова. Через те, що в англійській і українській мові існують певні відмінності деяких звуків, транскрипція може мати кілька варіантів, з яких зазвичай обирають той, що є ближчим українській мові. Транскрипцію застосовують для таких власних назв, як: імена та прізвища людей, назви географічних об'єктів, небесних тіл, установ, організацій, морських і річкових судів, фірм, готелів, ресторанів, газет, журналів, сценічних постановок і т.д.

Транслітерація відповідає за буквальне відтворення форми оригінального слова, при якому кожна лексична одиниця замінюється їй відповідною у мові перекладу. Транслітерація використовується якщо у обох мовах досить схожі алфавіти, і літери

можна зіставити з одна з одною. Транслітерація також включає пропускання або додавання певних літер.

Ще одним можливим варіантом перекладу власних назв є транспозиція. Транспозиція застосовується для перекладу назв, що мають однакове лінгвістичне походження, але розрізняються за формою.

Калькування полягає у перекладі певної лексичної одиниці оригіналу замінюючи її складові частини відповідниками у мові перекладу.

Дані способи є досить простими і далеко не все можна перекласти таким чином. Також трапляються випадки коли певне слово, словосполучення чи фразеологізм немає влучних відповідників. У такому випадку застосовується описовий метод і слова зберігають свій зміст і значення [5].

Окремим випадком власних назв є фільмоніми - назви кінофільмів. Назва фільму має спрямовувати увагу і надавати певну уяву про зміст фільму. Назва має бути вдало підібрана, адже вона виступає своєрідною рекламою фільму, і безпосередньо впливає на сприйняття фільму людьми, а отже і на його його популярність. При пошуку гарного еквівалента для назви фільму, перекладачу потрібно досягти того ж враження на глядача, що й оригінал. Варто зауважити, що «мова завжди є частиною культури, а сенс будь-якого тексту безпосередньо або опосередковано стосується тієї чи іншої культури» - з книги «Роль контексту при перекладі». Тому щоб ефект назви збігся, підбираючи даний еквівалент, потрібно не просто вдало його перекласти, але й повністю проаналізувати його культурні та мовні особливості. І на цьому етапі перекладач стикається з багатьма труднощами. Однією з яких є той факт, що деякі слова або фрази, котрі описують об'єкти, явища чи факти, настільки глибоко укорінені в культурі та мовній специфіці оригіналу, що підібрати еквівалент у перекладі майже неможливо [10].

Існують дві різні стратегії перекладу фільмонімів: доместикація та форенізація. Доместикація (від англ. domestication) означає адаптацію оригінального твору до національного мовно-культурного контексту в перекладі. Форенізація (від англ. foreignisation) означає збереження автентичності оригінального тексту, спонукаючи перекладача дотримуватися точності та достовірності при відтворенні культурних елементів і мовних особливостей першотвору в перекладі. Серед можливих тактик перекладу обирають ту, що найбільше наближує текст до оригіналу, задовольняючи більшість критеріїв як структура, виразність та інформативність [8].

Трансформація передбачає заміну або додавання лексичних елементів зі збереженням головних слів у назві фільму. Однією з характерних рис додавання є збільшення кількості слів у перекладі. Перекладач повинен включати додаткові слова для роз'яснення назви фільму, дотримуючись при цьому норм української мови. Аналогічно до додавання слів також можливе упущення деяких лексичних елементів.

Прямий переклад влучно застосовувати тоді, коли назва не містить елементів, які неможливо перекласти, тобто назва містить просто словосполучення, слова та вирази з прямим значенням або власні назви. Такі прийоми перекладу як транскрипція та транслітерація, що були розглянуті раніше, також належать до прямого перекладу.

Тактика непрямого перекладу є однією з найпопулярніших та водночас вимагає від перекладача поєднання творчих здібностей та знання культури та мовних особливостей обох країн. Особливо складною задачею є переклад фразеологізмів, адже вони є стійкими виразами, і будуть зрозумілими лише знавцям англійської культури чи власне мешканцям англomовних країн. Такому перекладу характерно, що трансформація застосовується не до окремих елементів, а цілісно, тобто відбувається повна заміна назви фільму [5].

### 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спочатку розглянемо переклад назв фільмів, коли і які види перекладу домінують та від чого залежить їх вибір. Існує незліченно багато фільмів, а отже їх назв також. Саме тому у цій роботі була відібрана певна кількість назв для кожного виду перекладу і

окремо проаналізовані кожна із них. Розглядатимемо такі види перекладу фільмонімів як прямий переклад, трансформація та непрямий переклад.

Прикладами прямого перекладу є наступні назви: Академія Амбрелла (The umbrella academy), Інтерстеллар (Interstellar), Трансформери (Transformers), Людина-павук (Spider-Man), Чорна вдова (Black Widow), Джуманджі (Jumanji), Капітан Марвел (Captain Marvel), Марвели (Marvels), Уроки хімії (Lessons in Chemistry), Кімната (Room), Скляний замок (The Glass Castle).

Прямий переклад є найпростішим видом перекладу, у якому назва замінюється її відповідником у мові перекладу. Наприклад для таких назв фільмів як Room, Spider-Man, Lessons in Chemistry, The Glass Castle, в українській мові вже існують чіткі відповідники, котрі можна підставити і котрі збережуть початкову версію назви та її враження на аудиторію. Варто зазначити, що шлях транскрипції чи транслітерації теж належить до прямого перекладу. Зазвичай такий підхід застосовують для власних назв або назв, що не мають відповідника в українській мові. Наприклад фільми Jumanji, Interstellar, Marvels - власні назви, які були придумані спеціально для конкретного фільму, тому спроба їх перекласти просто не має сенсу. Прямий переклад також застосовується, якщо певне слово англomовного походження вже існує в українській мові і є розповсюдженим серед людей, як от фільм Трансформери. Саме слово було відоме населенню ще до виходу фільму, тому в такому випадку, незважаючи на те, що слово не є корінним в українській мові, саме воно було обране для перекладу.

Наступні назви фільмів є прикладами трансформації під час перекладу: Думками Навиворіт (Inside out), Сам удома (Home Alone), Піймай шахрайку якщо зможеш (Identity Thief), Дуже страшне кіно (Scary Movie), Загадкове вбивство (Murder Mystery), Тендітні створіння (Tiny Pretty Things). Трансформація зберігає головні слова у назві, але також додає чи замінює інші для кращого розуміння суті. Наприклад, для мультфільму “Думками навиворіт” вирішили застосувати саме трансформацію для кращого уявлення про що йтиметься у мультфільмі. У даному випадку вирішили додати слово “думками” до початкового прямого перекладу “виворіт”.

Із застосуванням непрямого перекладу для української аудиторії з’явилися наступні назви: Форсаж (Fast & Furious), Діва проти біди (Damsel), Ілюзія безпеки (Leave the World Behind), Нестерпне літо Саммер (Surviving Summer), Дружина напрокат (Just Go with It), Міцний горішок (Die Hard), Втеча з Шоушенка (The Shawshank Redemption).

Непрямий переклад є найскладнішим у реалізації, адже під час нього назва повністю трансформується задля кращого опису самого фільму чи сприйняття населенням і відповідно потребує не лише ідеального знання двох мов, а й культури країн чи певної місцевості. Щоб збагнути у яких саме випадках застосовують непрямий переклад пропонуємо детально розглянути кожен з даних назв.

Fast & Furious - прямий переклад цієї назви звучав би так “Швидко & Розлючено” або “Швидкий & Розлючений”. Дійсно, назва просто не звучить, є занадто довгою і не так легко запам’ятовується. Але варто зазначити, що обраний переклад “Форсаж” хоч і непогано звучить і швидко осідає в пам’яті, є дещо неточним. По-перше, якщо звернутися до значення слова форсаж - режим роботи деяких поршневих і реактивних двигунів, що застосовується для тимчасового збільшення тяги в разі необхідності. Тобто взагалі термін притаманний сфері авіації, але сам фільм пов’язаний з автомобілями. По-друге, обираючи даний переклад, повністю втрачається значення оригінальної назви, що змінює уявлення людей стосовно фільму. Damsel - обраний переклад “Діва проти біди”, даний переклад є досить точним, бо саме словосполучення Damsel in distress - a young woman in trouble, що часто вживалось для опису даного фільму, має майже ідентичні значення.

Іншим можливим варіантом тут було зробити транскрипцію чи транслітерацію, таким чином сенс назви трохи загубився б, але збереглася би форма звучання і легкість вимови.

Leave the World Behind - переклад “Ілюзія безпеки” дуже сильно відрізняється від початкової назви. Справді іноді трапляється так, що назва більше створюється «з нуля», ніж перекладається і в такому випадку вони обидві можуть гарно відображати сенс

фільму. Варто зазначити, що у даному фільмі цілком можливим був прямий переклад, який звучав би “Залиш світ позаду”, що має той самий сенс і досить непогано звучить.

*Surviving Summer* - переклад “Нестерпне літо саммер”, є досить цікавим для розбору, адже у фільмі йдеться про дівчину на ім'я Саммер (*Summer*) і її літо, що англійською читається і пишеться так само (*summer*). Сам переклад дуже гарно описує серіал, хоча й відрізняється від оригіналу за змістом.

*Just Go with It* - неможливий прямий чи трансформований переклад оригінальної назви змусив придумувати повністю нову. Оригінальна назва складається з вислову, притаманному англійській мові, і хоча можна було б підібрати певний відповідник на кшталт “Покінчи з цим”, він не досить вдало описував би події фільму, як новоутворена назва “Дружина напрокат”.

*Die Hard* - тут оригінальна назва є ідіомою, котра буквально перекладалася б “померти важко”, тому необхідно було підбирати відповідний український вираз, що буде зрозумілим аудиторії і збереже початковий сенс. Власне це і зробили. Переклад “Міцний горішок” має те саме значення, що й ідіома “*die hard*”, а саме стійкість і незламність головного героя.

*The Shawshank Redemption* - оригінальна назва має подвійне значення. Слово “*redemption*” виражає звільнення у буквальному сенсі і спокуту гріхів та викуплення - в переносному. Прямий переклад звучав би як “Спокута Шоушенка”, що було б досить незрозумілим для людей. А от змінена назва “Втеча з Шоушенка” дуже вдало описує події у фільмі.

Переклад власних назв у кінематографічному всесвіті *Marvel* (*MCU*) є важливим аспектом адаптації фільмів для української аудиторії. Оскільки назви об'єктів, місць та персонажів несуть культурне, історичне та фантастичне навантаження, перекладачі зіткнулися із рядом викликів. Основні підходи, які використовуються для передачі таких назв – це транскрипція, транслітерація та калькування. У цьому розділі розглянемо приклади перекладу власних назв з фільмів *MCU* (*Marvel Cinematic Universe*) та проаналізуємо, від чого залежить вибір використаних перекладацьких стратегій. Пропоную розглянути наступні власні назви та побачити, за якими стратегіями вони були перекладені.

Транскрипція та транслітерація: Мьольнір (*Mjolnir*), Ваканда (*Wakanda*), Скрулли (*Skrulls*), Тессеракт (*Tesseract*), Мар-Белл (*Mar-Vell*), Валькірія (*Valkyrie/Valkyries*).

Калькування: Камені Нескінченності (*Infinity Stones*), Квантовий вимір (*Quantum Realm*), Стражі Галактики (*Guardians of the Galaxy*), абсолютний інтелект (*Supreme Intelligence*), Зоряна Армада (*Starforce*), (*Stormbreaker*), червона кімната (*Red Room*), Щ.И.Т. (*S.H.I.E.L.D.*), Месники (*Avengers*), Блимання/Блим (*The Blip*), Клацання/Клац (*the Snap*).

Проаналізувавши, можна зробити певні висновки стосовно того, від чого залежить вибір між транскрипцією, транслітерацією та калькуванням у фільмах *MCU*. Основним чинником є мета перекладу – збереження звучання оригіналу або передачі змісту назви. Наприклад, транскрипція таких назв, як “Мьольнір” чи “Ваканда”, зберігає їхню автентичність, тоді як калькування назв, як-от “Камені Нескінченності” чи “Квантовий вимір”, допомагає глядачам краще зрозуміти контекст.

На даному етапі я хочу продемонструвати на прикладі дві різні стратегії перекладу, що допоможе краще зрозуміти переваги та недоліки кожної з них та визначити, яка з них краще підійде для цільової аудиторії.

Тож, двома стратегіями, які ми будемо розглядати є доместикація та форенізація. Обрані мною сцени демонструють багато потреб непрямого перекладу, зокрема й ідіоми. Таким чином можна буде краще побачити різницю між даними стратегіями.

Короткий опис фільму: “**Captain Marvel**” — це фільм, який розповідає про Керол Денверс, жінку, що стала супергероєм після нещасного випадку з інопланетним артефактом. Керол приєдналася до міжгалактичної армії “Крі”, втративши пам'ять про своє минуле. Події фільму відбуваються у 1990-х роках, коли Керол повертається на Землю та зустрічає молодого агента Ніка Ф'юрі. Разом вони зіткнулися із загрозою інопланетних скрулів, які можуть змінювати свою форму і перетворюватись на будь-кого,

з ким контактують. Вони розкривають правду про минуле Керол. Нік Ф'юрі, який на той момент ще не став легендарним директором Щ.И.Т., секретної організації, допомагає Керол розібратися у тому, хто є її справжнім ворогом і чому вона важлива для майбутнього Землі. Керол розкриває свої надзвичайні сили та приймає свою роль як героїні, готової змінити баланс сил у всесвіті Marvel.

Короткий опис першої сцени: Керол і Ф'юрі мають розмову у барі, де їхня недовіра одне до одного починає зникати. Керол допитує Ф'юрі, підозрюючи, що він може бути скруллом.

Оригінальний зміст сцени:

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Carol: Where is Pegasus? Fury: That's classified<br/>Not unlike the file I started on you. But I see you've changed it up a bit since then.<br/>Grunge is a good look for you. Carol: Did you have a rough day, Agent Fury?<br/>Fury: It was cool, you know? Had a space invasion, a big car chase. Got to watch an alien autopsy. Typical nine-two-five<br/>Carol: So you saw one?<br/>Fury: I was never one to believe in aliens..., but I can't unsee that.<br/>Carol: This is gonna get a little awkward, but I got to ask.<br/>Fury: You think I'm one of those green things.<br/>Carol: Can't be too careful<br/>Fury: You are looking at 100% red- blooded Earth man.<br/>Carol: I'm afraid I'm gonna need proof.<br/>Fury: We talking cheek swab or urine sample?<br/>Carol: No. The DNA would match. Fury: Want my AOL password ?<br/>Carol:Skrulls can only sim recent memories of their host bodies</p> | <p>Fury: Oh, you wanna get personal. Carol: Where were you born?<br/>Fury: Huntsville,Alabama. But technically, I don't remember that part.<br/>Carol: Name of your first pet? Fury: Mr.Snoofers<br/>Carol: Mr.Snoofers?<br/>Fury: That's what I said. Do I pass? Carol: Not yet. First job?<br/>Fury: Soldier. Straight out of high school. Left the ranks a full bird colonel.<br/>Carol: Then? Fury: Spy.<br/>Carol: Where?<br/>Fury: It was the Cold War. We were everywhere.<br/>Uh,Belfast.Bucharest.Belgrade.Buda pest. I like the B's. I can make the rhyme.<br/>Carol: Now?<br/>Fury: Been riding the desk for the past six years... trying to figure out where our future enemies are coming from. Never occurred to me they would be coming from above.<br/>Carol: Name a detail so bizarre, a Scrull could never fabricate it.<br/>Fury: If toast is cut diagonally,I can't eat it.You didn't need that, did you? Carol: No. No, I didn't. But I enjoyed it</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Тепер розглянемо два варіанти перекладу. Спершу звернемося до способу доместикації.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Керол: Де Пегасис?<br/>Ф'юрі: Це засекречено. Власне як і справа, що стосується тебе/яку на тебе відкрито.<br/>Та бачу ти трохи стиль змінила відтоді. Гранж тобі пасує.<br/>Ф'юрі: Що важкий день, Агенту Ф'юрі?<br/>Та ні, знаєш, досить непоганий?/ Та знаєш нічого собі такий. Космічне вторгнення, переслідування. Бачив розтин прибульця. Типовий робочий день.</p> | <p>Ф'юрі: Huntsville, Алабама. Та я майже не пам'ятаю той період.<br/>Керол: Як звали першого улюбленця?<br/>Ф'юрі: Містер Пушок Керол: Містер Пушок?<br/>Ф'юрі: Саме так/ Ти недочуваєш?/ Це все?/ Я вільний?<br/>Керол: Ще ні. Перша робота?<br/>Ф'юрі: Солдат. Одразу після школи. Покинув ранги зі званням полковника.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Керол: То ти бачив одного?</p> <p>Ф'юрі: Я ніколи не вірив в прибульців, але таке не розбачиш.</p> <p>Керол: Це прозвучить трохи незручно, але я маю спитати.</p> <p>Ф'юрі: Ти думаєш, я один з тих зелених створінь?</p> <p>Керол: Обережність не завадить</p> <p>Ф'юрі: Перед тобою на 100% звичайна людина.</p> <p>Керол: Гадаю, мені будуть потрібні докази.</p> <p>Ф'юрі: Мені аналіз крові здати чи будеш мазок з рота брати?</p> <p>Керол: Ні. ДНК буде те саме.</p> <p>Ф'юрі: Хочеш, щоб я сказав код від браузера?</p> <p>Керол: Скрули синхронізують лише недавні спогади носіїв.</p> <p>Ф'юрі: Оу, цікавишся особистим/хочеш особисте дізнатись.</p> <p>Керол: Де ти народився?</p> | <p>Керол: Потім?</p> <p>Ф'юрі: Шпигун Керол: Де?</p> <p>Ф'юрі: Була холодна війна. Багато де. А, Белфаст, Бухарест, Белград, Будапешт. Все, що починається на Б. Звучить як рима.</p> <p>Керол: Зараз?</p> <p>Ф'юрі: Останні шість років просиджую штани за партою. Намагався зрозуміти, звідки очікувати майбутніх ворогів. Та ніколи не очікував, що вони прийдуть згори.</p> <p>Керол: Назви деталь настільки безглузду, що Скрулл ніколи б не зміг вигадати/ що Скруллу ніколи б не спало на думку.</p> <p>Ф'юрі: Я не можу їсти сендвіч, якщо він розрізаний по діагоналі. Це тут ні до чого, чи не так?</p> <p>Керол: Ні. Авжеж ні. Просто приколююсь/ цікавлюсь/ Та дякую, що поділився.</p> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Далі варто навести приклад перекладу, зробленого із використанням підходу форенізації.

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Керол: Де Пегасис?</p> <p>Ф'юрі: Це засекречено</p> <p>На відміну від справи, що я розпочав на тебе. Та бачу ти трохи змінилась відтоді.</p> <p>Гранж - гарний вибір/ образ для тебе.</p> <p>Керол: Ви мали важкий день, Агенту Ф'юрі?</p> <p>Ф'юрі: Все круто, ти знаєш?</p> <p>Космічне вторгнення, автомобільне переслідування. Бачив розтин прибульця. Типове дев'ять-два-п'ять.</p> <p>Керол: То ви бачили одного?</p> <p>Ф'юрі: Я ніколи не був тим, хто вірив у прибульців, але я не можу це розбачити.</p> <p>Керол: Це прозвучить дещо незручно, але маю спитати.</p> <p>Ф'юрі: Ти думаєш, я один з тих зелених створінь.</p> <p>Керол: Не можна бути надто обережним.</p> <p>Ф'юрі: Ти дивишся на 100% червонокровного землянина.</p> <p>Керол: Боюся мені будуть потрібні докази.</p> | <p>Керол: Де ти народився?</p> <p>Ф'юрі: Huntsville, Алабама. Та технічно я не пам'ятаю цю частину.</p> <p>Керол: Ім'я першого улюбленця? Ф'юрі: Містер Снуферс</p> <p>Керол: Містер Снуферс?</p> <p>Ф'юрі: Як я й сказав. Я здав? Керол: Ще ні. Перша робота? Ф'юрі: Солдат. Прямо зі школи. Покинув ранги вже повним полковником.</p> <p>Керол: Потім? Ф'юрі: Шпигун Керол: Де?</p> <p>Ф'юрі: Була холодна війна. Ми були всюди. А, Белфаст, Бухарест, Белград, Будапешт. Мені подобається Б. Можна скласти риму.</p> <p>Керол: Зараз?</p> <p>Ф'юрі: Останні шість років сиджу за партою. Намагався зрозуміти, звідки приходимуть майбутні вороги. Та мені ніколи не спадало на думку, що вони прийдуть згори.</p> <p>Керол: Назви деталь настільки безглузду, що Скрулл ніколи б не виробив.</p> <p>Ф'юрі: Якщо тост розрізаний діагонально, я не можу його їсти. Тобі</p> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

|                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                                                                                                             |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>Ф'юрі: Ми говоримо про мазок з рота чи аналіз крові?</p> <p>Керол: Ні. ДНК співпало б. Ф'юрі: Хочеш код від мого АНЛ?</p> <p>Керол:                   Скрули                   можуть відтворювати лише недавні спогади свого носія.</p> <p>Ф'юрі: О, ти хочеш отримати особисте.</p> | <p>воно не треба було, чи не так? Керол: Ні. Авжеж ні. Але було приємно дізнатись/ Та мені сподобалось.</p> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

Розглянувши дану сцену із застосуванням даних стратегій, можна побачити певну різницю між ними і зробити висновки, що у випадку з перекладом художніх фільмів, зокрема тих, де присутні багато ідом, мовних фраз та висловів, краще обирати доместикацію. Дана стратегія трансформує вислови як “typical nine-two-five” та “ridin the desk” у зрозумілі та знайомі для іншомовної аудиторії, а саме “типовий робочий день” та “просиджувати/протирати штани за партою”. В той час як у форенізації ці вислови перекладаються буквально і не дають глядачам повного розуміння контексту сцени. Також, на відміну від форенізації, доместикація дає більшу свободу перекладачу, можливість перефразовувати та замінювати деякі культурні чи мовні вирази так, щоб збереглося враження оригіналу.

Наступні дві сцени відбуваються послідовно після першої. Наведемо їх короткий опис: Керол і Ф'юрі прибули на базу Пегасу, де їх попросили зачекати у одній із кімнат, і як виявляється, досить довго. Відбувається наступний діалог:

|                                                    |                                          |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------|
| Fury: You familiar with a phrase "welcome wagon" ? | Carol: No.<br>Fury: Well, this ain't it. |
|----------------------------------------------------|------------------------------------------|

Тут зустрічається цікава фраза “welcome wagon”, яку звісно можна буквально перекласти як “вагон привітності”, що буде максимально наближеною до оригіналу і є достатньо зрозумілою для глядачів, але цей варіант не є розповсюдженим і просто навіть не звучить. Проаналізувавши зміст сцени, можна замінити даний вислів на усім знайомий “почувайтесь як вдома”. Таким чином ми не збережемо оригінал, але загальна картина вже матиме кращий вигляд. Всю сцену можна перекласти як:

|                                                              |                                       |
|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------|
| Ф'юрі: Тобі знайома фраза «почувайтесь як вдома»? Керол: Ні. | Ф'юрі: Чула вислів «будьте як вдома»? |
| Ф'юрі: Напевно їм теж. Або ж наступним чином:                | Керол: Ні.                            |
|                                                              | Ф'юрі: Гадаю вони теж.                |

Обидва втомлюються чекати, і Ф'юрі знаходить шлях відкрити двері самостійно за допомогою скотчу. Він знімає відбиток пальця, котрий залишився на його документах прикладає даний відбиток до панелі доступу на дверях. Але згодом виявляється, що це були не єдині двері. Ф'юрі намагається використати свої сили, щоб відкрити двері. Наступний діалог:

Fury: “You sat there and watched me play with tape? When all you had to do was...”

Carol: “ I didn’t want to steal your thunder.”

В даному діалозі вислів “I didn’t want to steal your thunder” є ідіомою, сталим виразом, що вживається не у прямому значенні. “Я не хотів забирати твою славу” або “Я не хотів відволікати увагу від твоїх досягнень чи моменту”. Це вираз використовується, аби показати, що людина не хотіла перебивати або затьмарювати чийсь важливу подію чи момент. Буквальний переклад звучав би як “я не хотів твою блискавку”, що звучало б досить дивно і незрозуміло. В українській мові немає прямого відповідника даній ідіомі, тож тут існує потреба створити його самостійно. Є досить багато варіантів перекладу, ось деякі з них: “не хотіла красти твій зоряний час”, “не хотіла тобі момент псувати”.

Ф'юрі: Ти сиділа там і дивилась, як я з папірцем граюсь? Коли ти могла просто...

Керол: Не хотіла красти твій зоряний час або ж у наступний спосіб:

Ф'юрі: Ти сиділа там і дивилась, як я з папірцем граюсь? Коли ти могла просто...

Керол: не хотіла тобі момент псувати.

Зробивши переклад додаткових сцен, можна ще раз побачити необхідність непрямого перекладу у художніх фільмах. Також можна помітити, що іноді може не існувати прямих відповідників до ідіом чи мовленнєвих фраз і їх потрібно формувати самостійно, що може бути неабияким викликом для перекладача.

## ВИСНОВОК

У ході дослідження було з'ясовано, що помилки в кіноперекладі викликані рядом мовних, культурних і стилістичних причин. Аналіз показав, що головними проблемами є складнощі у передачі мовних рис оригіналу, культурні особливості та потреба збереження стилю й атмосфери роботи. Зокрема було підтверджено, що такі причини, як різниця у структурі мов, наявність мовленнєвих фраз, ідіом та сленгу часто стають бар'єром для створення якісного перекладу. Також виявлено, що буквальність, спрощення змісту і недостатня адаптація культурних елементів стали одними з найчастішими помилок в кіноперекладі, що призводять до спотворення сенсу або втрати художньої цінності оригінального тексту.

Дослідження також продемонструвало специфіку кіноперекладу як аудіовізуального жанру, що вимагає врахування текстових, візуальних і аудіальних аспектів. Розглянуто важливість гармонійного поєднання мовного перекладу з візуальними образами й аудіальним супроводом, що сприяє збереженню загального настрою і смислової цілісності фільму. У цьому контексті було визначено, що робота перекладача має включати детальний аналіз контексту та усвідомлення потреб цільової аудиторії, а також знання культурних і соціальних відмінностей між оригінальною та цільовою мовами.

Практична цінність роботи полягає у можливості використання її результатів для підвищення якості перекладу фільмів, зокрема для створення точніших, адаптованих і художньо відповідних перекладних версій кіно. Це сприятиме покращенню сприйняття іноземних фільмів цільовою аудиторією та збереженню їх культурної та художньої автентичності.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус О. Теорія і технологія перекладу. Кіровоград : КДПУ, 2013. 201 с.
2. Букаєв В. В. Практика перекладу з англійської мови. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова., 2017. 117 с.
3. Бучумаш А., Дерік І. Проблема неперекладності, шляхи її подолання у перекладі. Науковий вісник ПНПУ ім. К.Д.Ушинського, 2022. №35. С.18 – 29.
4. Громова З. В. Основні помилки при перекладі назв кінофільмів. Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. 2013. № 9(1). С. 28-33
5. Гушул Р., Федик В. Особливості перекладу назв фільмів з англійської мови на українську. Закарпатські філологічні студії. 2022. Т. 2. С. 159–163.
6. Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Харків : НУА, 2017. 65 с.
7. Пушина В., Сітко А. Особливості аудіовізуального перекладу. Sociocultural and Pragmatic Aspects of Translation / Interpreting. 2021. С. 119-124.
8. Тьопенко Ю. А. Перекладацька стратегія доместикації як чинник національної ідентифікації. Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія : Філологія. 2015. Вип.18, № 2. С. 184-189
9. Diaz-Cintas J. Audiovisual Translation: Taking Stock. Cambridge Scholars Publishing, 2015. URL: <https://www.cambridgescholars.com/resources/pdfs/978-1-4438-7432-8- sample.pdf>
10. La Torre M. Defining the Audiovisual Industry. The Economics of the Audiovisual Industry: Financing

TV, Film and Web. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2014. pp.16–34.

*Матеріал надійшов до редакції 24.04.2026 р.*